

Verslag van de internetconsultatie

Conceptregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA)

1. Inleiding

Van 1 april 2022 tot en met 29 april 2022 heeft een conceptversie van de subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) in internetconsultatie voorgelegen. De consultatie had als doel om input op te halen voor het definitief maken van de subsidieregeling. Via de subsidieregeling kunnen eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed tegemoet gekomen worden in de kosten die zij maken om te verduurzamen. Het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed draagt bij aan de klimaatdoelstellingen voor de gebouwde omgeving.

1.1 Doelgroep van de conceptregeling

De doelgroep eigenaren van maatschappelijk vastgoed is groot en divers. De subsidieregeling is gericht op vastgoed dat in eigendom is van maatschappelijke instellingen binnen de volgende sectoren:

- Decentrale overheid;
- Onderwijs;
- Zorg;
- Cultuur;
- Niet-woonhuis Rijksmonumenten;
- Overige gebouwen met een publieksfunctie, waaronder in elk geval behoort een buurthuis, dorpshuis, wijkcentrum, gebedshuis of gemeenschapscentrum.

1.2 Centrale consultatievragen

Aan respondenten is gevraagd om een reactie te geven op de onderstaande vragen:

1. Wat is uw algemene reactie op de conceptregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed inclusief de toelichting?
2. Heeft u opmerkingen of aanvullingen op hoofdstuk twee: het aanvragen van subsidie voor (combinaties van) verduurzamingsmaatregelen?
3. Heeft u opmerkingen of aanvullingen op hoofdstuk drie: het aanvragen van subsidie voor integrale verduurzamingsprojecten?
4. Heeft u opmerkingen of aanvullingen op de maatregelenlijst uit bijlage twee?
5. Heeft u opmerkingen of aanvullingen op de beschreven definitie voor maatschappelijk vastgoed welke fungeert als afbakening van de doelgroep binnen de regeling?

In dit consultatieverslag wordt op hoofdlijnen een beeld geschetst van de reacties die zijn binnengekomen op iedere consultatievraag. Daarnaast wordt aangegeven welke suggesties overgenomen worden in de regeling. In sommige gevallen wordt er een toelichting gegeven op waarom het niet mogelijk is om een suggestie op te nemen in de regeling.

1.3 Achtergrond van de respondenten

De internetconsultatie heeft in totaal 49 individuele reacties opgeleverd, 39 reacties zijn openbaar en in te zien op de website van de internetconsultatie¹. Alle sectoren die onderdeel vormen van de beoogde doelgroep zijn vertegenwoordigd in de reacties. Per sector uiteengezet zijn er zeven reacties binnengekomen van decentrale overheden, drie reacties vanuit de cultuursector, twee reacties vanuit de onderwijssector, vier reacties vanuit de (Rijks-)monumentensector, vijf reacties vanuit de zorg en acht reacties vanuit vertegenwoordigers van eigenaren die een ander gebouw met een publieksfunctie in eigendom hebben. De overige reacties zijn vanuit juridische adviesbureaus, subsidieadviesbureaus, energie(-management) bedrijven en een woningcorporatie binnengekomen.

---

¹ [Overheid.nl | Consultatie Subsidieregeling DUMAVA \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultatie/subsidieregeling-dumava/)

2. Algemene reactie op de conceptregeling en de toelichting

Het algemene beeld is dat de respondenten positief zijn over dat er een stimuleringsregeling komt die aansluit op de behoefte van maatschappelijke vastgoedeigenaren die geen gebruik kunnen maken van fiscale regelingen zoals de Energie-investeringsaftrek (EIA). Daarnaast geven enkele respondenten aan dat de conceptregeling duidelijk is van opzet. Hieronder volgen enkele opmerkingen en suggesties die in algemene zin betrekking hebben op de conceptregeling.

2.1 Structurele en incidentele ondersteuning vanuit het Rijk

Sommige sectoren geven aan dat het beschikbare budget niet toereikend is om de totale omvang van de verduurzamingsopgave van het maatschappelijke vastgoed te realiseren en zouden graag een structurele verbetering zien in de wijze waarop het bekostigen van de verduurzamingsopgave kan worden gerealiseerd in plaats van het gebruik maken van incidentele stimuleringsmiddelen zoals de conceptregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed. Daarnaast zijn er zorgen over de brede opzet van de doelgroep van de regeling waardoor het beeld ontstaat dat sectoren in concurrentie van elkaar een aanvraag moeten doen.

Reactie ministerie

Het ministerie erkent dat het beschikbare budget niet overeenkomt met de geraamde bedragen die in de sectorale routekaarten voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed zijn opgesteld. Met het beschikbare budget kunnen er echter naar verwachting enkele duizenden eigenaren van maatschappelijk vastgoed geholpen worden met het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen. In de huidige opzet van de conceptregeling wordt er geanticipeerd op eigenaren die concrete verduurzamingsplannen hebben en die, ondersteund door middel van een professioneel advies, gebruik kunnen maken van de regeling. Het is voor de korte termijn klimaatdoelstelling van deze regeling (222 kiloton koolstofdioxide-emissiereductie) minder relevant in welke sector de gebouweigenaar opereert omdat iedere maatregel bijdraagt aan deze sectoroverstijgende doelstelling.

2.2 Centrale doelstelling: koolstofdioxide-emissies reduceren

Er wordt geconstateerd dat de conceptregeling gericht is op het doel om koolstofdioxide-emissies te reduceren die veroorzaakt worden door maatschappelijk vastgoed, maar dat de maatregelen primair gericht zijn op energiebesparing en energieopwekking. Het doel van koolstofdioxide-emissies reduceren zou breder benaderd kunnen worden dan enkel het verbeteren van de energieprestatie van een gebouw. Er wordt voorgesteld om de regeling te richten op effectiviteit door de hoeveelheid emissiereductie per geïnvesteerde euro centraal te stellen.

Reactie ministerie van BZK

Het voorstel om een aanvraag te beoordelen per hoeveelheid vermeden koolstofdioxide-emissie per geïnvesteerde euro lijkt het ministerie een zeer interessante en effectieve werkwijze. Dit zou echter tot gevolg hebben dat het beoordelen en beschikken van aanvragen pas kan plaatsvinden nadat de aanvraagronde gesloten is en dat alle aanvragen ook ten opzichte van elkaar beoordeeld zouden moeten worden. Dit zou de snelheid uit het proces halen en het zou de administratieve lasten bij aanvragers en bij de uitvoerder van de regeling (RVO) aanzienlijk verhogen. De voorgestelde werkwijze zal na het aflopen van de eerste aanvraagronde nog een keer in overweging worden genomen.

2.3 Duidelijkheid over termijnen en verlengen van eerste aanvraagronde

De eerste aanvraagronde zoals deze in de conceptregeling is beschreven loopt van 1 september 2022 tot en met 31 december 2022. Dit is een zeer korte periode, aangezien inzicht in de verduurzaming van de vastgoedportefeuille een (tijds)investering vraagt van organisaties. Hierdoor is de subsidieregeling alleen aantrekkelijk voor organisaties die al bezig zijn met de voorbereiding voor verduurzaming, om aan de voorwaarden van de regeling te voldoen. En dan nog moet het wat betreft planning van de uitvoering precies goed uitkomen.

Reactie ministerie van BZK

Het ministerie realiseert zich dat de eerste aanvraagronde te krap is voor veel organisaties om te voldoen aan de voorwaarden in de regeling. De regeling zal in plaats van drie aanvraagrondes teruggebracht worden naar twee aanvraagrondes die in tijd direct op elkaar aansluiten. De eerste

en de tweede aanvraagronde zullen worden samengevoegd. Dit betekent dat de eerste aanvraagronde van de subsidieregeling opgesteld zal worden van 3 oktober 2022 tot en met 31 december 2023, het nieuwe subsidieplafond bedraagt circa 150 miljoen euro inclusief de uitvoeringskosten van RVO. Naar verwachting zal de tweede aanvraagronde ingaan vanaf 1 januari 2024 en tot en met 31 december 2024 opengesteld worden. Deze aanvraagronde zal circa 190 miljoen euro inclusief uitvoeringskosten van RVO bevatten. Na afloop en evaluatie van de twee aanvraagrondes zal worden besloten of de regeling een structureel karakter krijgt tot en met 2030.

2.4 De cumulatiebepaling en de verhouding tot andere regelingen

Er zijn verschillende reacties binnengekomen die ingaan op de verhouding tussen deze regeling en andere provinciale en/ of gemeentelijke subsidieregelingen. Vooral op de vraag of deze regeling stapelbaar is met andere subsidieregelingen zou verduidelijkt moeten worden.

Reactie ministerie van BZK

De vraag of deze regeling stapelbaar is met andere regelingen is niet eenduidig te beantwoorden. Als het gaat over verduurzamingsmaatregelen en integrale projecten dan vormen de artikelen 38, 41 en 53 uit de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) het kader waarmee staatsteun gerechtvaardigd wordt. Daarmee is ook de cumulatiebepaling van de AGVV van toepassing. De AGVV staat geen hogere steunintensiteit toe dan in de regeling is opgenomen en in de regeling wordt de maximale steunintensiteit van 30% van de subsidiabele kosten tot maximaal 2,5 miljoen euro per aanvraag bij een positieve beoordeling verstrekt, hierdoor ontstaat er geen ruimte voor extra subsidie voor de activiteiten die al opgenomen zijn in deze regeling. Het is wel mogelijk om voor andere verduurzamingsmaatregelen dan de subsidiabele maatregelen die opgenomen zijn in deze regeling een andere subsidie aan te vragen, ook al vormen deze maatregelen een onderdeel van hetzelfde project.

2.5 Eigenaren en huurders en maximum aantal aanvragen per gebouweigenaar

Als laatste zijn er enkele opmerkingen geplaatst over de verhouding van de subsidie tussen gebouweigenaren en de huurders/gebruikers van het maatschappelijk vastgoed. Ook wordt de vraag gesteld hoeveel aanvragen één eigenaar mag doen als er voor verschillende gebouwen duurzaamheidsmaatregelen worden uitgevoerd.

Reactie ministerie van BZK

Het voorstel om huurders en gebruikers van maatschappelijk vastgoed van deze regeling gebruik te laten maken is overwogen, maar wordt niet opgenomen. Door de aanvraag bij de gebouweigenaar te beleggen kan er geborgd worden dat er geen gebouwgebonden maatregelen worden toegepast zonder dat de eigenaar daarvan op de hoogte is gesteld en daar toestemming voor heeft gegeven. Er zal geen maximum op het aantal aanvragen per gebouweigenaar worden gehanteerd. De veronderstelling is dat een gebouweigenaar keuzevrijheid moet hebben of er bijvoorbeeld voor 10 gebouwen aanvragen worden gedaan op basis van één maatregel of voor twee integrale projecten met hoge verduurzamingsambities.

3. Subsidie voor combinaties van verduurzamingsmaatregelen en voor integrale verduurzamingsprojecten

De reacties die binnengekomen zijn op de tweede en derde vraag komen veel overeen. Vandaar dat in dit hoofdstuk de reacties op beide vragen zoveel mogelijk gebundeld worden behandeld. De reacties hebben betrekking op de voorwaarden bij het aanvragen van subsidie, de afwijzingsgronden, subsidieverplichtingen en vaststellingsvoorwaarden. In dit hoofdstuk zijn de reacties op beide vragen zoveel mogelijk gebundeld beschreven.

3.1 Minimum subsidiebedrag en maximaal steunpercentage

Er is aangegeven dat het minimum bedrag van 5.000 euro voor combinaties van verduurzamingsmaatregelen en het maximum steunpercentage van 30% een drempel vormen voor (kleine) organisaties met weinig mogelijkheden tot cofinanciering. Er is gevraagd om het minimum bedrag te verlagen en bij kleine subsidieaanvragen het steunpercentage te verhogen.

Reactie ministerie van BZK

Door middel van de minimumgrens van 5.000 euro wordt getracht om een enkelvoudige maatregel van bepaalde schaal grootte mogelijk te maken in de subsidieregeling en te voorkomen dat de regeling wordt gebruikt voor het aanvragen van een enkelvoudige kleine maatregel zoals alleen het aanvragen van een warmtepomp. Deze subsidieregeling moet de doelgroep zodanig in positie brengen dat op gebouwniveau de beoogde voorbeeldrol van maatschappelijk vastgoed in de energietransitie ingevuld kan worden. In andere regelingen wordt bijvoorbeeld van aanvragers verwacht dat zij minimaal twee maatregelen uitvoeren. Dit wordt in principe ook verwacht in deze regeling als er kleine maatregelen worden aangevraagd. Het maximale steunpercentage blijft in de eerste aanvraaggrond maximaal 30%. De AGVV biedt wel mogelijkheden om het percentage voor kleine en middelgrote ondernemingen te verhogen. Dit zal na het aflopen van de eerste aanvraagronde nog een keer in overweging worden genomen.

3.2 Geldigheidstermijn van adviesdocumenten en de uitvoeringstermijnen

Er zijn veel reacties gegeven op de geldigheidstermijn van een advies en op de gehanteerde projecttermijnen in artikel 12 en artikel 19. Deze termijnen zouden te krap zijn waardoor er mogelijke onnodige kosten gemaakt moeten worden voor bijgestelde adviezen of de uitvoering zou niet mogelijk zijn binnen de gestelde termijnen. Er is opgeroepen om deze termijnen te verruimen.

Reactie ministerie van BZK

Het ministerie realiseert zich dat de gehanteerde termijnen mogelijk te krap zijn voor de doelgroep, mede omdat veel eigenaren van maatschappelijk vastgoed pas een investeringsbesluit kunnen nemen op het moment dat er zekerheid is over kosten die gedekt kunnen worden via de subsidieregeling en omdat veel organisaties aanbestedingsplichtig zijn waardoor er extra voorbereidingstijd nodig is. In de regeling wordt de geldigheidstermijn van een adviesdocument bijgesteld naar maximaal 36 maanden oud op het moment van de aanvraag. Deze termijn wordt gehanteerd omdat hiermee gebouweigenaren die in het verleden energieadviezen hebben opgesteld, bijvoorbeeld ten behoeve van het opstellen van portefeuilleroutekaarten, deze nog steeds kunnen gebruiken voor de subsidieaanvraag. Daarnaast zal in de regeling worden opgenomen dat de uitvoeringstermijn voor zowel combinaties van verduurzamingsmaatregelen als voor integrale verduurzamingsprojecten twee keer met twaalf maanden kan worden verlengd in plaats van één keer. De vaste termijnen van 12 maanden en 24 maanden blijven de streeftermijnen waarbinnen de activiteiten zouden moeten worden uitgevoerd.

3.3 Organisaties die inkomsten- en vennootschapsbelasting afdragen

In artikel 11 en artikel 18 is opgenomen dat een subsidieaanvraag wordt afgewezen als er sprake is van een onderneming die inkomsten- of vennootschapsbelasting in Nederland betaalt en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen. In de reacties is aangegeven dat maatschappelijke organisaties soms wel fiscale winsten genereren, terwijl zij opereren zonder winstoogmerk. De omvang van de fiscale winst is echter dermate klein dat fiscale aftrekregelingen niet interessant zijn voor dit type onderneming. Daarnaast is gevraagd hoe de afwijzingsgrond zich verhoudt met een aanslag vennootschapsbelastingplicht met terugwerkende kracht.

Reactie ministerie van BZK

Het ministerie realiseert zich dat sommige eigenaren van maatschappelijk vastgoed op basis van deze afwijzingsgrond niet in aanmerking komen voor subsidie en dat het voor hen ook fiscaal niet aantrekkelijk is om verduurzamingsmaatregelen uit te voeren. Helaas wordt in de eerste aanvraagronde geen gebruiksmogelijkheid voorzien voor alle rechtspersonen die inkomsten- of vennootschapsbelasting afdragen. Dit heeft met name te maken met de extra administratieve lasten die zowel bij de aanvrager als bij de uitvoerder ontstaan, als er een constructie mogelijk gemaakt wordt om de fiscale winst te controleren. Gedurende de eerste aanvraagronde zal worden verkend welke mogelijkheden er zijn om de doelgroep die te weinig fiscale winst maakt beter te ondersteunen.

3.4 Gebouwde onroerende zaken jonger dan 10 jaar

De minimale leeftijd van 10 jaar van gebouwen die in aanmerking komen zou moeten worden geschrapt om ruimte te geven om deze gebouwen aardgasvrij te maken en op deze wijze mogelijk een bijdrage te leveren aan de wijkgerichte aanpak van gemeenten.

Reactie ministerie van BZK

Het ministerie kan zich goed vinden in deze suggestie. In de regeling zal opgenomen worden dat gebouwen die opgeleverd zijn vanaf 2012 in aanmerking komen voor subsidie mits het gebouw aardgasvrij gemaakt wordt. Een aanvullende voorwaarde bij de vaststelling daarbij zal zijn dat er aantoonbaar gemaakt wordt dat de gasaansluiting binnen de uitvoeringstermijn is afgekoppeld.

3.5 Verklaring inzake werkelijk gemaakte kosten

Verschillende organisaties hebben vragen over hoe de verantwoording van kosten achteraf moet plaatsvinden om niet in administratieve perikelen te belanden. Bij een integrale aanpak lopen de bouwwerkzaamheden en facturatie normaliter niet mee met de details van subsidieaanvragen.

Reactie ministerie van BZK

Op de website van RVO zal op het moment van het in werking treden van de subsidieregeling een standaardformat te vinden zijn waarmee aanvragers inzichtelijk kunnen verklaren wat de werkelijk gemaakte kosten zijn. Er is gekozen voor deze variant om mogelijke prijsontwikkelingen gedurende de periode tussen subsidieaanvraag en het aangaan van een investeringsverplichting te ondervangen. De werkwijze in de huidige opzet van de regeling moet aanvragers de mogelijkheid geven om te anticiperen op prijsontwikkelingen onder andere via het opnemen van indexatiekosten.

4. Reacties op de maatregelenlijst

In algemene zin is aangegeven dat de verduurzamingsmaatregelen op de maatregelenlijst aansluiten bij de opgave voor maatschappelijk vastgoed. Er zijn verschillende suggesties gedaan om maatregelen toe te voegen. In dit hoofdstuk worden er een reactie gegeven op enkele suggesties

4.1 Portefeuilleroutekaarten als onderdeel van integrale projecten

De zorgsector doet een nadrukkelijk verzoek om portefuilleroutekaarten, die door veel zorginstellingen de afgelopen twee jaar zijn opgesteld, als alternatief voor de verplichte energieadviezen op te nemen in de regeling.

Reactie ministerie van BZK

Het ministerie ziet toegevoegde waarde in het opnemen van routekaarten als alternatief voor energie- en maatwerkadviezen in de regeling. Het abstractieniveau en de kwaliteit van portefuilleroutekaarten kunnen per sector en per instelling, ook in sectoren buiten de zorg uiteenlopen. Het ministerie doet de aanname dat er in portefuilleroutekaarten maatregelenpakketten worden gehanteerd op gebouwniveau om een bepaalde energieprestatie te realiseren. In de regeling kan een portefuilleroutekaarten daarom als alternatief worden ingediend voor het energieadvies, mits de onderdelen uit het energieadvies daarin op gebouwniveau en met voldoende diepgang worden beschreven. Daarnaast kan een portefuilleroutekaart worden opgenomen als alternatief voor het maatwerkadvies bij een integraal project, mits er achteraf een energielabel wordt afgemeld.

4.2 Herijking van de maatregelenlijst en gebruik van generieke codes

Verschillende keren is de vraag gesteld of de maatregelenlijst een uitputtende lijst is of dat het ook mogelijk is om gebruik te maken van generieke maatregelen zoals ook in de EIA mogelijk is.

Reactie ministerie van BZK

De maatregelenlijst zal net als de overige onderdelen van de regeling na de eerste aanvraagronde worden geëvalueerd. De maatregelenlijst zal worden aangepast naar nieuwe inzichten en ervaringen uit de eerste aanvraagronde. Het is nu niet mogelijk om gebruik te maken van een generieke maatregel. Of de systematiek die gehanteerd wordt in de EIA geschikt is voor maatschappelijk vastgoed zal worden meegenomen in de evaluatie. Bij integrale projecten is het wel mogelijk om andere maatregelen op te nemen, zolang deze een directe bijdrage leveren aan het verbeteren van de energieprestatie van het maatschappelijk vastgoed.

4.3 PV-panelen en PVT-panelen

PV-panelen en PVT-panelen staan niet op de maatregelenlijst. Er is door verschillende respondenten opgeroepen om deze verduurzamingsmaatregelen toe te voegen aan de maatregelenlijst.

Reactie ministerie van BZK

De prijsontwikkeling van zowel PV-panelen als de energieprijzen zelf maken PV-panelen op dit moment een zeer interessante maatregel met een relatief korte terugverdientijd. In de regeling zullen PV-panelen of PVT-panelen worden toegevoegd aan de lijst van maatregelen, maar als aanvullende voorwaarde voor deze maatregel geldt dat het een aanvrager alleen aanspraak kan maken op deze maatregel als het gecombineerd wordt met het verbeteren van de dakisolatie (C.2) of met een opslagmedium (H.3, H.4, of H.5).

4.3 Warmte- of koudeopslag in de bodem

Verschillende partijen hebben opmerkingen geplaatst bij de gehanteerde beschrijving van warmte- of koudeopslag in de bodem. Hierbij lag er een nuance op het gebruik van grondwater als bron of een gesloten systeem dat geen gebruik maakt van grondwater. Op basis van de huidige beschrijving zouden systemen die geen gebruik maken van grondwater als bron worden uitgesloten.

Reactie ministerie van BZK

In onderdeel H.3 worden systemen die gebruik maken van grondwater als bron beschreven. In onderdeel H.4 kunnen systemen die geen gebruik maken van grondwater als bron in aanmerking komen voor subsidie. Dit zal worden verduidelijkt.

4.5 Maatregelen voor monumenten

Vanuit de monumentensector zijn enkele opmerkingen gemaakt over het duurzaam monumenten advies en over specifieke maatregelen voor monumenten. Er is aangegeven dat adviseurs die duurzaam monumentadviezen opstellen niet gecertificeerd hoeven te zijn. Daarnaast zijn er opmerkingen geplaatst bij de technische prestatie-eisen van enkele maatregelen met het verzoek om deze beter te laten aansluiten op de verduurzamingsmogelijkheden bij monumenten.

Reactie ministerie van BZK

In de regeling zijn de eisen van het duurzaam monumenten advies overgenomen uit de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (Sim). In de Sim is opgenomen dat een verduurzamingsonderzoek volgens de beroepsgroep geldende normen uitgevoerd wordt, met dien verstande dat daarbij rekening wordt gehouden met de monumentale waarden op basis van een door een bouw- of architectuurhistoricus opgesteld rapport over de aanwezige monumentale waarden.

De technische prestatie-eisen voor maatregelen zoals het isoleren van de thermische schil of het rendement van een luchtbehandelingskast zijn in overleg met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed aangepast voor monumenten. Voor wat betreft het luchtbehandelingskasten kan ook het reviseren van de luchtbehandelingskast worden opgenomen onder de dezelfde code (L.7) mits de minimale rendementseis van 68% wordt gerealiseerd.

4.6 Maatregelen ter bevordering van duurzaam gedrag

Maatregelen ter bevordering van duurzaam gedrag zoals educatieve trainingen wordt door verschillende partijen gezien als een waardevolle toevoeging aan de maatregelenlijst.

Reactie ministerie van BZK

Deze regeling focust op gebouwgebonden technieken die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed, het bevorderen van duurzaam gedrag valt daar niet onder. Het ministerie onderschrijft wel het belang van duurzaam gedrag, gebruiksafspraken tussen gebouweigenaar en gebruikers en duurzaam beheer en onderhoud van installaties als belangrijke randvoorwaarden voor een optimale energieprestatie.

5. Reacties op de afbakening van de doelgroep

Er zijn veel reacties binnengekomen op de wijze waarop de doelgroep wordt afgebakend via de definitie maatschappelijk vastgoed. De opmerkingen over eigenaren en huurders zijn in hoofdstuk

2 behandeld. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de afbakening van de definitie maatschappelijk vastgoed zoals deze in de regeling is geformuleerd.

5.1 Rijksmonumenten met een woonfunctie

Vanuit de monumentensector zijn verschillende reacties binnengekomen met de suggestie om de regeling geschikt te maken voor woonhuis-monumenten en hofjes. Daarnaast is de suggestie gedaan om het gebruik van de regeling mogelijk te maken voor professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's) en overige stadsherstellen die geen onderneming drijven in de zin van de Wet op de vennootschapsbelasting.

Reactie ministerie van BZK

De subsidieregeling is primair gericht op gebouwen die een maatschappelijke functie huisvesten, vandaar dat de gebruiksfunctie volledig wonen is uitgezonderd in deze regeling. Het ministerie realiseert zich dat monumenten met een woonfunctie vanwege de cultuurhistorische waarde die zij vertegenwoordigen ook als maatschappelijk vastgoed beschouwd kunnen worden maar momenteel wordt gezien of andere regelingen, die primair gericht zijn op gebouwen met een woonfunctie, aangepast kunnen worden zodat zij beter aansluiten op deze behoefte van de monumentensector. Daarom wordt er bewust gekozen om deze regeling te richten op utiliteitsgebouwen.

5.2 Kerkgenootschappen & andere religieuze gemeenschappen

In de conceptregeling is de rechtspersoon 'kerkgenootschap' niet opgenomen. Hierdoor ontstaat rechtsongelijkheid tussen religieuze gemeenschappen die opereren onder de rechtspersonen stichting of vereniging.

Reactie ministerie van BZK

Alle religieuze gemeenschappen die gebouwen in eigendom hebben waar personen in gemeenschap met anderen hun geloof of levensovertuiging belijden zouden gebruik moeten kunnen maken van deze regeling. In de regeling wordt onder gebouwen met een publieksfunctie de rechtspersoon kerkgenootschap toegevoegd en zal er specifiek worden verwezen naar het begrip gebedshuis.

5.3 (Particuliere) musea & culturele broedplaatsen

Vanuit de cultuursector zijn reacties binnengekomen die betrekking hebben op musea en op culturele broedplaatsen. Voor musea wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor musea die gehuisvest zijn in gebouwen in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf en voor particuliere musea. Daarnaast is er aangegeven dat in de cultuursector ook veel ondernemingen zijn die zonder winsttoogmerk opereren maar wel vennootschapsbelasting moeten afdragen. Deze groep kan nu geen gebruik maken van de regeling.

Reactie ministerie van BZK

De regeling is beschikbaar voor instellingen met een culturele ANBI status of instellingen die gelieerd zijn aan een instellingen met een culturele ANBI status. Voor musea, die gehuisvest zijn in gebouwen in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf, wordt nader onderzocht hoe zij ondersteund kunnen worden in de verduurzamingsopgave. Het Rijk kan als eigenaar van het vastgoed geen gebruik maken van deze subsidieregeling. Om particuliere musea toegang te geven tot de regeling zullen in SBI-lijst in bijlage 2, onderdeel B, de SBI-codes voor musea en voor theaters en schouwburgen worden toegevoegd. Voor deze doelgroepen zal ook de randvoorwaarde van toepassing zijn dat zij moeten verklaren dat zij geen onderneming drijven in de zin van de Wet op vennootschapsbelasting en dat zij opereren zonder winsttoogmerk. Voor culturele broedplaatsen die zonder culturele ANBI-status opereren of die niet in aanmerking komen op basis van de in aanmerking komende SBI-codes wordt in de eerste ronde geen gebruiksmogelijkheid voorzien.

5.5 SBI-codering

Er is geconstateerd dat de lijst met SBI-coderingen in de conceptregeling niet overeen komt met de bedrijfsactiviteiten. Er is nadrukkelijk verzocht dit bij te stellen naar de juiste codering per bedrijfsactiviteit.

Reactie ministerie van BZK

Deze constatering is juist. In de definitieve versie zullen de coderingen overeenkomen met de

bedrijfsactiviteiten zoals deze gehanteerd worden door de Kamer van Koophandel (KvK) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).